

vize2020

ODS

Richard Ashworth, MEP

Evropští konzervativci a reformisté - EKR

Konzervativci (UK)

Situace

SZP (Společná zemědělská politika) byla v uplynulých letech hodně kritizována, celkově vzato však dosáhla svých cílů. Má-li být úspěšná i nadále, bude muset být dynamická – v minulosti prošla mnoha změnami a právě teď se diskutuje o nadcházející reformě, která bude zavedena v roce 2012. Chtěl bych zde uvést tři zásadní problémy, které budou mít vliv na nadcházející reformu.

1) Trhy

Předpovědi o nedostatku potravin ve světovém měřítku

Ve světě je nyní miliarda lidí žijících v potravinové nouzi a vše nasvědčuje tomu, že světová populace vzroste do roku 2050 o 50%. Prognóza OSN proto uvádí, že svět bude muset vyprodukovat do roku 2030 o 50% více potravin...

Aby se pokryly potřeby rostoucí populace, je cílem Evropské komise zvýšit produkci potravin do roku 2050 o 70–100%.

Zemědělství už jednou podobného nárůstu produkce dosáhlo – právě v uplynulých 50 letech. Umožnil to technický pokrok – moderní stroje, agrochemikálie, genetika zaměřená na hospodářské rostliny a zvířata a využití informačních technologií. Pro řešení obdobného problému v příštích 50 letech bude opět nutno využít technického pokroku. Všechny „snadných úspěchů“ však už bylo dosaženo –

budoucí nárůst produkce bude muset být realizován s menším množstvím energie a vody, na menší rozloze půdy a při nižší produkci skleníkových plynů než kdykoliv předtím. To vše představuje daleko větší výzvu z hlediska techniky, abychom toho dosáhli, budeme muset použít doslova všech nástrojů, které máme k dispozici, a to zahrnuje také využití techniky genové modifikace a intenzivnějšího výzkumu a vývoje.

Zajištění bezpečnosti z hlediska produkce potravin bude mít velký vliv na zemědělskou politiku – zkušenosti z uplynulé doby jasně prokazují, že jí nelze dosáhnout jen působením samotných tržních sil. Budoucí zemědělská politika musí najít vhodný kompromis mezi liberalizací trhů, zabraňováním protekcionismu a zajištěním produkce potravin.

Řízení rizik

Všichni výrobci musí mít svobodu ve tvorbě přidané hodnoty; to znamená, že musí mít možnost vyrábět to, co požadují trhy. V praxi však většina zemědělských výrobců bude stále produkovat komoditní produkty ve formě surovin, jako např. mléko nebo obilniny. U těchto i u mnohých jiných produktů nás zkušenost učí,

že existuje jen velmi malá či téměř zanedbatelná závislost mezi cenou zboží v supermarketu a hodnotou potravinářských surovin vyrobených na farmě. Hlavní hybnou silou, jež ovlivňuje tržní hodnotu, je globální trh s komoditami – a ten je zase v zásadě ovládán globálními cenami energií. To vysvětluje cenové nestability,

které zemědělství zažilo a které budou i nadále na toto odvětví působit v následujících letech.

Zemědělství je svou povahou odvětví s dlouhodobým plánováním, jež také vyžaduje dlouhodobé investice. Má zavedeny strategické postupy, jimiž je např. schopno čelit katastrofickému rozšíření nemocí hospodářských zvířat

– a nyní nás zkušenost také učí, že budoucí SZP bude muset zahrnovat strategii, jak se vypořádat s katastrofickým zhroucením tržních cen (podobným, jakého jsme byli nedávno svědky v sektoru produkce mléka).

Zemědělci si nemohou dovolit pokračovat v riskantním dlouhodobém investování za nestabilních tržních podmínek – a také vlády si nemohou dovolit vystavit obyvatelstvo riziku nejistoty dodávek potravin. Proto jakákoliv příští reformovaná SZP musí obsahovat nějakou formu záchranné sítě pro zemědělství.

2) Životní prostředí

Směr reformy SZP je již jasně definován – je to přechod od přímé podpory zemědělské produkce k podpoře zemědělských prvovýrobců ve formě jednotných plateb a k odměňování za služby „společenského dobra“ ve smyslu udržování okolního prostředí v řádném stavu; tento trend se bude dále rozvíjet.

V nadcházejících letech musíme stále více pamatovat na to, že rozpočtová linie Kapitoly 2 se netýká pouze zemědělství – její přesný název je Rozvoj zemědělství a venkova. Hledisko rozvoje venkova, jako součást služeb společenského dobra, bude nabývat na významu. Důležitost podpory znevýhodněných regionů, jako jsou pustiny a horské oblasti, byla vždy uznávána.

Nynější klimatické změny ještě podtrhují nutnost podpory lesnatých a zalesněných oblastí a také oblastí s extenzivním zemědělstvím.

Klimatické změny přinášejí do tohoto odvětví další úroveň očekávání. Právě nyní se na zemědělství pohlíží jako na součást problému klimatických změn.

Dalo by se diskutovat o tom, zda je to vědecky oprávněné, avšak významným rysem celé záležitosti je to, že zemědělství se přinejmenším musí považovat za nedílnou součást celkového řešení. Veřejnost očekává, že evropské zemědělství bude splňovat požadavky nejprísnějších norem pro životní prostředí na světě.

Evropští zemědělci by si měli dát vysoký cíl – aby odvětví zemědělství mělo neutrální vliv na koloběh uhlíku v životním prostředí. Vznikají přitom dva problémy: za prvé to bude vyžadovat určité náklady, které z velké části nebude možno přenést na spotřebitele, a za druhé nemáme k dispozici vědecké metody pro patřičnou kontrolu tohoto odvětví

či pro poměření účinnosti různých produkčních postupů v zemědělství. Vlády našich zemí zde bohužel zanedbaly výzkum a vývoj v této oblasti. Budoucí zemědělská politika musí uznat, že náklady související s klimatickými změnami patří do nákladů na společenské dobro, a musí též zohlednit skutečnost, že nechceme dělat žádné kompromisy v našich normách,

a proto musí ochránit evropské zemědělce před nespravedlivou konkurencí zemědělských prvovýrobců z jiných částí světa, kteří nebudou splňovat vysoce náročné požadavky našich norem.

3) Politické aspekty

Nelze mluvit o reformě SZP bez diskuse o reformě rozpočtu EU – obě záležitosti musí být projednávány v těsné sounáležitosti. Podle původní smlouvy – Římské smlouvy z roku 1957 – bylo zemědělství prakticky jedinou nákladovou oblastí tehdejšího Evropského hospodářského společenství a samo o sobě se podílelo více než 90 procenty na celkových výdajích EU.

Nyní, více než padesát let po založení EU, se od této organizace očekává pomoc i v mnoha jiných oblastech, mezi něž patří regionální rozvoj, jednotný trh a zahraniční pomoc. V důsledku toho se v současnosti zemědělství podílí na celkových výdajích EU pouze 42 procenty. Veřejnost též očekává, že příští rozpočet na další několikaleté období,

který bude schválen v roce 2012, pokryje nové strategické oblasti, jako např. regeneraci ekonomiky, klimatické změny, energetickou bezpečnost a kontrolu migrace.

Problémem je to, že rozpočet EU je ve svém objemu omezený – národní příspěvky jsou legislativně omezeny nejvýše na 1,24% GNI (hrubého národního důchodu),

avšak v praxi vždy hlavní přispěvatelské země pokrývaly rozpočet EU příspěvkem ve výši 1.00% GNI. Rozpočet v roce 2012 bude muset uvést v soulad rychle rostoucí výdajové závazky s omezeným objemem příjmů.

Takže..., dáme-li všechny tyto body dohromady – co to bude znamenat pro nadcházející reformu SZP ?

V průběhu roku 2010 bude Evropská komise předkládat své návrhy – většina z nich už byla zveřejněna. Směr vývoje je zřejmý – oddělení podpory od produktu, redukce tržních mechanismů, jako jsou např. kvóty na produkci mléka a přesun podpory z prvního pilíře na druhý pilíř a na režim jednotné platby zemědělským prvovýrobcům.

Přikláním se však k tomu, aby byla zachována intervenční podpora – ne pro pravidelné používání, ale jako volitelná možnost, „záchranná síť“ na zvládnutí případného katastrofického zhroucení trhu.

Skutečně zajímavá debata bude kolem rozpočtu; existují jen dva možné způsoby financování SZP. Buď dostane méně peněz z Bruselu – nebo národní vlády samy uhradí část nákladů ve svých zemích. To nazýváme kofinancování či spolufinancování; je to také způsob, kterým je spravována většina ostatních fondů EU.

EU by však mohla být nucena připustit, že nové členské státy se mohou i v nadcházejícím období stále nalézat v přechodném uspořádání. Mohl bych se proto domnívat, že jedním z pravděpodobných závěrů by mohlo být, že skupina EU 15 přijme rovnou režim spolufinancování, zatímco nové členské státy budou ještě po několik let pokračovat v přechodném uspořádání.

Něco by však mělo být nepochybné: že SZP je a musí zůstat společnou politikou. To znamená společný trh pro potraviny a stejná pravidla pro všechny výrobce – a v tom případě by spolufinancování muselo být povinné. Pokud by to mělo nastat, pak mohu předpokládat, že jednotlivé členské státy možná budou usilovat o větší subsidiaritu (kontrolu na národní úrovni)

pokud jde o způsob využití finančních prostředků v režimech udržování okolního prostředí v řádném stavu ve svých vlastních zemích.

Na závěr: Reformovaná SZP musí nalézt správnou rovnováhu mezi omezováním protekcionismu, zvyšováním spolehlivosti dodávek potravin a vytvářením stability.

To bude politické rozhodování – a pro toto rozhodování budeme mít nového komisaře, avšak zároveň podle pravidel Lisabonské smlouvy bude mít Evropský parlament právo plného spolurozhodování o zemědělské politice. To vše způsobí, že život v budoucnosti bude mnohem méně předvídatelný.

Děkuji za pozornost